

JAŚMINA ŚMIECH

Uniwersytet Śląski w Katowicach

 ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8414-9010>SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
III SOSNOWIECKIE FORUM JĘZYKOZNAWCZE
20–21 WRZEŚNIA 2018 ROKU, SOSNOWIEC

III Sosnowieckie Forum Językoznawcze odbyło się w dniach 20–21 września 2018 roku w Centrum Naukowo-Dydaktycznym Instytutów Neofilologicznych Uniwersytetu Śląskiego w Sosnowcu. Trzydziestu prelegentów reprezentowało dziesięć ośrodków naukowych: Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Ostrawski, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Jagielloński, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet w Białymstoku oraz Katedrę Bezpieczeństwa Powszechnego Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach. Gości powitał dziekan Wydziału Filologicznego UŚ prof. dr. hab. Krzysztof Jarosz.

Konferencja organizowana w cyklu dwuletnim przez dawny Instytut Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego gromadzi sławistów z kraju i zagranicy, którzy dzielą się doświadczeniami badawczymi z zakresu tendencji rozwoju, komparatystryki oraz glottodydaktyki języków słowiańskich. Większość referatów dotyczy języka rosyjskiego, lecz stałe miejsce zajmują także analizy poświęcone językowi czeskiemu, a w ostatniej odsłonie także słowackiemu i chorwackiemu.

Podczas obrad plenarnych podjęto temat wyzwań stojących przed współczesnym językoznawstwem, wychodzącym naprzeciw naukom społecznym i prawnym. Zaproponowano także rozwiązania praktyczne odpowiadające na aktualne potrzeby społeczne.

Obrady otworzył wykład Marii Mocarz-Kleindienst (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) *Audiodeskrypcja po rosyjsku – analiza językowa*, stanowiące analizę semantyczną i składniową opisów werbalnych, którymi opatrywane są filmy fabularne w celu umożliwienia ich odbioru przez osoby niewidome i słabowidzące. Tego rodzaju opis intersemiotyczny ma ze swej natury charakter wybiórczy, dlatego też jednym z podjętych zagadnień było określenie optymalnego zakresu audiodeskrypcji, odpowiadającego potrzebom osób z problemami wzroku.

Drugi referat w sesji plenarnej zatytułowany *Lingwistyka kryminalistyczna – polska terra incognita? Rola kryminalistycznego śladu* wygłosiła Jadwiga Stawnicka (Katedra Bezpieczeństwa Powszechnego Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach). Prelegentka przedstawiła możliwości teoretyczne oraz zastosowania praktyczne językoznawczej analizy wypowiedzi pisemnych i ustnych dla potrzeb wymiaru sprawiedliwości.

Jako trzeci wystąpił Piotr Czerwiński (Uniwersytet Śląski w Katowicach) wygłaszając referat *Пространства города в представлениях современного языкового сознания*. Zamykał on obrady plenarne, ukazując związki semantyki języka z problemami świadomego, a także nieświadomionego postrzegania i przeżywania uwarunkowanego przez kulturę oraz ludzkie doświadczenie.

Obrady w sekcjach dotyczyły takich zagadnień, jak terminologia językoznawcza, korpusy i słowniki języków słowiańskich, analizy semantyczne, opis nowych zjawisk w językach słowiańskich, specyfika dyskursu politycznego i internetowego oraz językowy obraz świata.

Prelegenci z Uniwersytetu Ostrawskiego zaprezentowali prowadzone w tym ośrodku badania porównawcze nad terminologią językoznawczą w języku rosyjskim i czeskim. Zdeňka Nedomová (Uniwersytet Ostrawski) w referacie *К проблеме вариантов в лингвистической терминологии русского и чешского языков* scharakteryzowała ujęcia wariantywnych form terminologicznych w opracowaniach współczesnych lingwistów rosyjskich, służące jako punkt wyjścia do badań nad ekwiwalencją terminologiczną w tworzonym przez ostrawskich rusycystów korpusie rosyjskiej i czeskiej terminologii językoznawczej. Lukáš Plesník (Uniwersytet Ostrawski) w referacie *Терминологическая система именных частей речи (русско-чешский сопоставительный аспект)* opisał pod względem semantycznym i strukturalnym system terminologiczny części mowy podlegających deklinacji w języku rosyjskim i czeskim. Terminologię z dziedziny słowotwórstwa przedstawiła Viktorie Vaida (Uniwersytet Ostrawski) w referacie *Анализ лингвистической терминологии в словообразовании, odnosząc podobieństwa i różnice terminologiczne do specyfiki systemów słowotwórczych języka rosyjskiego i czeskiego*. Lukáš Maršík (Uniwersytet Ostrawski) wygłosił referat pod tytułem *Интернациональные термины-эпонимы в метаязыке лингвистики и их культурно-историческая ценность* opisujący internacjonalizmy w terminologii lingwistycznej języka rosyjskiego wywodzące się od nazw własnych lub zawierające nazwy własne jako komponent.

Problematykę metalingwistyczną podejmowano także w wystąpieniach dotyczących formy oraz przydatności korpusów i słowników. Andrzej Charciarek (Uniwersytet Śląski w Katowicach) w referacie *Параллельный корпус InterCorp в чешско-русской переводной лексикографии: возможности и ограничения* podzielił się refleksją teoretyczną nad wykorzystaniem korpusu równoległego InterCorp w czesko-polskiej leksykografii przekładowej oraz nad zagadnieniem kryteriów ekwiwalencji przekładowej w odniesieniu do materiału korpusowego. Maciej Labocha (Uniwersytet Śląski w Katowicach) w wystąpieniu pod tytułem *Анализ опису значеиъ выбраныхъ временниковъ зъ предосткиемъ непе-/по- (пре-) в артыкулахъ хасловыхъ великихъ словниковъ росыиско-полскихъ* na przykładzie czasownika *prze-ciąć* zaproponował metodę opisu semantycznego wyrazu na potrzeby słownika polsko-rosyjskiego, umożliwiającą dobór ekwiwalentów przekładowych, który będzie systemowo poprawny, a jednocześnie przydatny pragmatycznie. Piotr Michałowski (Uniwersytet Warszawski) w referacie *Wielowyrazowe jednostki leksykalne в словнику терминологичномъ* przeanalizował polsko-rosyjskie i rosyjsko-polskie słowniki ekonomiczne pod kątem opisu terminów wielowyrazowych oraz stałych połączeń wyrazowych o charakterze terminologicznym.

Tradycyjnie liczną grupę wystąpień stanowiły analizy semantyczne i słowotwórcze w obrębie jednego języka oraz o charakterze porównawczym. Mariola Szymczak-Rozlach (Uniwersytet Śląski w Katowicach) w referacie pod tytułem *З проблемовъ*

leksyki ekspresywnej języka słowackiego omówiła miejsce melioratywów w systemie słowotwórczym języka słowackiego na tle słowackiej myśli językoznawczej. Anna Rudyk (Uniwersytet Rzeszowski) w wystąpieniu pod tytułem *O wybranych ekspresywnych zwrotach adresatywnych (na podstawie polskich tekstów literackich i ich rosyjskich przekładów)* przeanalizowała zwroty adresatywne z komponentem *kochany* oraz ich ekwiwalenty przekładowe na materiale zaczerpniętym z polsko-rosyjskiego i rosyjsko-polskiego korpusu równoległego. Agnieszka Gasz (Uniwersytet Śląski w Katowicach) w referacie pod tytułem *К вопросу об экспрессивной лексике в семантическом поле глаголов питания (русско-польское сопоставление)* porównała semantykę polskich i rosyjskich czasowników nazywających sposób spożywania pokarmu. Dorota Głuszak (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) w wystąpieniu *Конте у монсира, монсир с контом — о морфологической адаптации заимствованных существительных в языке Курантов XVII века* zanalizowała rzeczowniki zapożyczone do języka rosyjskiego z języka francuskiego pod kątem substytucji zakończeń wyrazów i realizacji kategorii rodzaju, a także pod względem odmienności i nieodmienności wyrazów zapożyczonych. Przemysław Fałowski (Uniwersytet Jagielloński) w referacie „*Marama*” czy „*rubac*”? *Kilka słów o statusie turcyzmów we współczesnym języku chorwackim* omówił zakres i częstotliwość użycia synonimów *marama* i *rubac* w odniesieniu do chorwackiej rzeczywistości kulturowej. Patrycja Filipczak (Uniwersytet Śląski w Katowicach) w wystąpieniu pod tytułem *Эквивалентность и безэквивалентность русских и польских приставок нуи- и прже-* zaprezentowała złożoność semantyczną oraz liczne różnice pomiędzy rosyjskimi wyrazami z prefiksem *нуи-* a polskimi z prefiksem *przy-*. Mateusz Smaga (Uniwersytet Śląski w Katowicach) w referacie *Наименования русских и английских футбольных клубов — сопоставительный анализ* porównał semantykę rosyjskich i angielskich nazw klubów piłkarskich oraz zwrócił uwagę na niejednoznaczność językoznawczej interpretacji tych nazw jako ergonimów lub chrematonimów.

Analizy semantyczne dotyczyły także frazeologii oraz jednostek wielowyrzowych. Alicja Mrózek (Uniwersytet Śląski) w wystąpieniu *Wybrane frazeologizmy biblijne we współczesnej aforystyce rosyjskiej* przedstawiła wybrane klasyfikacje biblijnych oraz analizę aforyzmów zawierających wyrażenia pochodzenia biblijnego. Dorota Muszyńska-Wolny (Uniwersytet Warszawski) w referacie *Wartościowanie zawodów i pełnionych funkcji w językach rosyjskim i polskim (analiza na podstawie porównań frazeologicznych)* porównała obrazy wybranych zawodów w świadomości językowo-kulturowej Polaków i Rosjan. Dorota Chudyk (Uniwersytet Rzeszowski) w referacie pod tytułem *Соматизм „лицо” в русских и польских сравнительных конструкциях* zanalizowała konstrukcje porównawcze o różnym stopniu zleksykalizowania zawierające komponenty *twarz* oraz *liczko*, w których podstawą porównania były przejawy emocji i uczuć, cechy charakteru, zdolności intelektualne oraz walory estetyczne. Jaśmina Śmiech (Uniwersytet Śląski w Katowicach) w wystąpieniu pod tytułem *Wartościowanie w aktach pragmatycznych. Analiza dialogów w rosyjskich filmach animowanych dla dzieci* zwróciła uwagę na wartościowanie implicytnie zawarte w dialogach filmów animowanych, możliwe do wykrycia poprzez analizę aktów pragmatycznych. W referacie Iriny Smirnowej-Berezy (Uniwersytet Warszawski) pod tytułem *Słowiańskie przygody Kubusia Puchatka. Porównanie polskich i rosyjskich kultowych przekładów tekstu Alana Milne’a* zostały zaprezentowane specyficzne kulturowo neologizmy oraz skrzydlate słowa pochodzące z polskich i rosyjskich przekładów książek Alana Milne’a. Prelegentka

przedstawiła odmienne rozwiązania translatorskie w polskich i rosyjskich przekładach jako potencjalną przyczynę kulturowej bariery komunikacyjnej.

Na Forum nie zabrakło wystąpień dotyczących analizy procesów zachodzących we współczesnym języku rosyjskim. Joanna Woch (Uniwersytet Śląski w Katowicach) w referacie pod tytułem *Акцентные изменения в современном русском языке на примере форм глаголов IV класса* przedstawiła wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród białoruskich oraz rosyjskich studentów, dotyczących wyboru tradycyjnych i nowych wariantów akcentowych czasowników. Anna Romanik (Uniwersytet w Białymstoku) w referacie „*Винтажный*”, „*креативный*”, „*культовый*” — o *modnych прzymiotниках в rosyjskich czasopismach lifestylowych* scharakteryzowała nadużywane współcześnie w rosyjskiej prasie kobiecej przymiotniki oceniające ze względu na ich łączliwość i przekształcenia semantyczne.

Aktualnej rzeczywistości społecznej i medialnej dotyczyły takie analizy dyskursu jak *Specyfika gatunków współczesnego dyskursu politycznego (na przykładzie wystąpień W.W. Putina)* Gabrieli Dudek-Waligóry (Uniwersytet Jagielloński) oraz *Воздействующий потенциал прецедентных высказываний (на материале заголовков электронных СМИ)* Joanny Wasiluk (Uniwersytet Warszawski). Tekstom internetowym poświęcone było wystąpienie Anety Banaszek-Szapowałowej (Uniwersytet Śląski w Katowicach) pod tytułem *Соседи в интернет-текстах различных жанров*, w którym analizie poddano tekstowe obrazy skonfliktowanych ze sobą sąsiadów.

Pośród wystąpień znalazły się także analizy kognitywne. Małgorzata Borek (Uniwersytet Śląski w Katowicach) w referacie *Marzenia — sen czy jawa? (na materiale języka rosyjskiego i polskiego)* dokonała analizy strukturalno-semantycznej zdań wyrażających marzenie w języku polskim i rosyjskim, wskazując na podobieństwa i różnice w językowych obrazach marzeń oraz wyróżniając izosemiczne i nieizosemiczne modele zdań. Gabriela Wilk (Uniwersytet Śląski w Katowicach) wystąpiła z referatem *Концепт „волк” в русском и польском языках*, w którym na podstawie polskiej i rosyjskiej frazeologii oraz paremiologii poszukiwała uniwersalnych elementów lingwokulturowego obrazu wilka. Ewa Kapela (Uniwersytet Śląski w Katowicach) wygłosiła referat pod tytułem *Понятие патриотизма в rosyjskim дискурсе парламентарным*, w którym na podstawie analizy sprawozdań stenograficznych z posiedzeń rosyjskiej Dumy Państwowej zaproponowała definicję kognitywną pojęcia patriotyzmu oraz przedstawiła uwarunkowane historycznie i ideologicznie zmiany znaczenia rosyjskiego rzeczownika *патриотизм*. Z kolei Dmitrii Lukianov (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) w referacie *Феномен доверия: философский, психологический и лингвокультурологический аспект* podjął próbę rekonstrukcji pojęcia zaufania w polskiej i rosyjskiej lingwokulturze.

Różnorodność tematyczna oraz aktualność podejmowanych problemów sprawia, że Sosnowieckie Forum Językoznawcze jest istotnym wydarzeniem naukowym gromadzącym slawistów z Polski i zagranicy.